

Rezime Izvještaja guvernera - oktobar 2011

Ažurirano: 30.11.2011. godine

U Izvještaju Guvernera za oktobar 2011. godine konstatovano je da su aktivnosti Centralne banke sprovedene u tekućem periodu realizovane u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2011. godinu. Procijenjen je rast BDP-a od oko 3,5%, za prva tri kvartala ove godine, na osnovu rasta gotovo svih sektorskih indikatora. Ipak, istaknuto je da su pojedini rizici u sistemu i dalje prisuti i da će se kriza osjećati još neko vrijeme u narednom periodu.

Cijene su u oktobru u odnosu na prethodni mjesec zabilježile rast od 0,2%, dok je godišnja stopa inflacije iznosila 3,3%. U odnosu na decembar 2010. godine cijene su zabilježile rast od 3,1%, koliko je iznosio i prosječan rast cijena (prvih deset mjeseci ove godine u odnosu na isti period 2010. godine).

Industrijska proizvodnja je u prvih deset mjeseci 2011. godine zabilježila pad od 5,9% u odnosu na isti period prethodne godine, zbog pada proizvodnje u sektoru proizvodnje električne energije, gasa i vode. Rast je zabilježen u sektoru vađenja ruda i kamena i prerađivačkoj industriji.

Broj dolazaka turista u prvih devet mjeseci 2011. godine povećao se za 8,4%, dok se broj noćenja povećao za 10,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Većina kategorija saobraćaja ostvarile su pad u prvih devet mjeseci 2011. godine u odnosu na isti period prethodne godine. Prevoz robe je smanjen u željezničkom, vazdušnom i u drumskom saobraćaju. Kod prevoza putnika došlo je do povećanja u vazdušnom saobraćaju, dok je u željezničkom i drumskom saobraćaju smanjen prevoz. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je zabilježilo rast od 18% u trećem kvartalu 2011. godine u odnosu na isti period prethodne godine, mjereno efektivnim časovima rada. Promet robe u trgovini na malo (u tekućim cijenama) je, prema preliminarnim podacima Monstata, u prvih devet mjeseci 2011. ostvario rast od 19,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Šumarstvo je u prvih devet mjeseci 2011. ostvarilo rast proizvodnje od 1,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

Broj zaposlenih u avgustu 2011. godine je bio niži za 1,6% u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na avgust 2010. godine povećan za 5,9%. Broj nezaposlenih lica je povećan za 2,4% u oktobru 2011. u odnosu na prethodni mjesec, dok je u odnosu na oktobar 2010. smanjen za 5,6%.

Na kraju oktobra 2011. godine od 56.998 pravnih i fizičkih lica koji obavljaju djelatnost, njih 14.982 ili 26,3% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom došlo je do povećanja broja blokiranih pravnih i fizičkih lica za 1,6%, dok je u odnosu na decembar 2010. godine zabilježeno povećanje od 6,2%. Ukupan iznos duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa iznosi 363 miliona eura, što predstavlja rast od 3,9% u odnosu na septembar 2011. godine, a 43% u odnosu na decembar 2010. godine. Koncentracija duga je bila relativno velika, jer je 10 najvećih dužnika, koji čine 0,07% od ukupno evidentiranih dužnika, učestvovalo sa

čak 21,69% u ukupnom dugu, po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika, koji čine 0,33% od ukupno evidentiranih dužnika, učestvovalo je sa 44,69% u ukupnom dugu, po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Kreditni rizik i dalje dominantan rizik u bankarskom sistemu usljed još uvijek nedovoljnog oporavka crnogorske privrede. Sa aspekta likvidnosti, stanje u bankarskom sistemu je na zadovoljavajućem nivou. Kapital banaka je u oktobru 2011. godine u odnosu na prethodni mjesec smanjen za 0,5%, dok je u odnosu na decembar 2010. godine manji za 6,9%. Likvidna aktiva je u oktobru iznosila 651,8 miliona eura i bila je niža za 1,8% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar 2010. godine viša za 15,8%. Bilansna suma banaka je u oktobru smanjena za 0,2% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar prethodne godine za 1,9%. Depoziti su u oktobru smanjeni za 0,56% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na decembar prethodne godine porasli za 4,4%. Krediti banaka su ostvarili pad od 0,8% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na decembar 2010. godine pad od 11,8%. Nekvalitetni krediti su u oktobru bili niži nego u prethodnom mjesecu za 6,8%, a u odnosu na kraj prethodne godine za 22%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa u septembru iznosila je 9,61%, što predstavlja pad od 0,09 procentnih poena u odnosu na prethodni mjesec, odnosno 0,02 procentnih poena u odnosu na decembar 2010. godine. Prosječna ponderisana pasivna kamatna stopa je iznosila 3,09% u oktobru 2011. godine i ostvarila je pad od 0,02 p.p. u odnosu na prethodni mjesec, i pad od 0,18 p.p. u odnosu na kraj 2010. godine. Ovakvo kretanje kamatnih stopa je rezultat metodologije koja pokriva sve kredite i depozite, a ne novooodobrene kredite. Stoga, realno je zaključiti da su aktivne kamatne stope na nove kredite više.

Na kraju oktobra 2011. godine izdvojena obavezna rezerva banaka je iznosila 174,8 miliona eura, što je za 13,6 miliona eura ili 8,4% više nego u prethodnom mjesecu, a za 10,3 miliona eura ili 6,2% više nego na kraju 2010. godine. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 63,2%, u državnim zapisima 22,6%, a na računu Centralne banke u inostranstvu 14,2%. Deset banaka je iskoristilo mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa.

Na kraju septembra 2011. godine, prema preliminarnim podacima, bruto premija osiguranja iznosila je 6,1 milion eura. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (87,3%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (12,7%).

U oktobru je zabilježen pad prometa na tržištu kapitala, kao i pad vrijednosti oba indeksa u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 20 miliona eura u septembru 2011. godine, dok je u istom periodu prethodne godine ostvaren deficit u iznosu od 0,6 miliona eura. Deficit budžeta za prvih devet mjeseci iznosio je 62,7 miliona eura, odnosno 1,9% procijenjenog BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 105,3 miliona eura ili 3,2% BDP-a, što je u odnosu na plan za septembar niže za 1,3%. U odnosu na ostvarenje izvornih

prihoda u septembru prethodne godine, ostvareno je povećanje od 4,9%. Izdaci budžeta iznosili su 125,3 miliona eura ili 3,8% BDP-a, što je za 24,1% više u odnosu na isti period prethodne godine. U septembru kapitalni budžet iznosio je 6,6 miliona eura.

Javni dug Crne Gore, na kraju septembra 2011. godine, iznosio je 1.459,8 miliona eura ili 44,6% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 392,3 miliona eura ili 12% BDP-a, a na spoljni dug 1.067,5 miliona eura ili 32,6% BDP-a.

U periodu januar-septembar 2011. godine, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa bio je manji za 23,5% u odnosu na isti period 2010. godine i iznosio je 374,7 miliona eura. U posmatranom periodu zabilježen je rast izvoza i uvoza roba što je rezultiralo ostvarenjem deficita na računu roba, koji je prema preliminarnim podacima iznosio 984,7 miliona eura i za 3,3% je veći nego u prethodnoj godini. Izvoz roba se povećao za 39,9%, dok je uvoz bio veći za 10,9% u odnosu na isti period 2010. godine. Na računu usluga zabilježen je suficit u iznosu od 521,8 miliona eura, što je za 28% više nego u istom periodu 2010. godine, a rezultat je povećanje prihoda u oblasti turizma za 12,2%. U periodu januar-oktobar 2011. godine neto priliv stranih direktnih investicija, prema preliminarnim podacima, iznosio je 309,7 miliona eura i za 30,8% je manji nego u istom periodu 2010. godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 398,6 miliona eura, dok je istovremeno ostvaren odliv u iznosu od 88,9 miliona eura. Od ukupnog priliva stranih direktnih investicija vlasnička ulaganja su iznosila 288,1 milion eura, dok je priliv u formi interkompanijskog duga iznosio 94,2 miliona eura. U strukturi vlasničkih ulaganja, investicije u preduzeća i banke čine 36,9% ukupnog priliva, a ulaganja u nekretnine 35,4%. Priliv novčanih sredstava po osnovu povlačenja sredstava rezidenata investiranih u inostranstvu iznosio je 16,3 miliona eura.

U Izvještaju su sublimirane realizovane ključne aktivnosti svih organizacionih jedinica u sastavu Centralne banke, a koje su bile u funkciji sprovođenja Politike Centralne banke u oktobru 2011. godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore.

Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti, a uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta.

Banke su redovno izdvajale zakonom propisani nivo obavezne rezerve i nije bilo korišćenja ovih sredstava u oktobru. Raspoloživost RTGS i DNS sistema u oktobru iznosila je 100%. Uredno i blagovremeno su snabdijevane banke i drugi klijenti CBCG novčanicama i kovanim novcem u odgovarajućoj apoenskoj strukturi u eurima.

U okviru pitanja vezanih za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji:

- Ostvareno je učešće na sastanku sa predstavnicima Evropske komisije u Briselu povodom makroprojekcija za Crnu Goru za 2011. i 2012. godinu.
- Rađeno je na pripremi Četvrtog izvještaja o realizaciji obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između EU i Crne Gore.
- Sačinjeni su Izvodi iz "Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2011. godinu" koji se odnose na Centralnu banku, sa komentarima i zadacima, odnosno pripremljen je Plan aktivnosti na realizaciji zadataka.

U oktobru je pripremljena konačna verzija Nacrta zakona o finansijskim kolateralima, kao i konačna verzija Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka.

U okviru aktivnosti guvernera Centralne banke na planu međunarodne saradnje, u oktobru je ostvareno učešće na ceremoniji Evropske centralne banke, na konferenciji Banke Italije „Italija i svjetska ekonomija 1861-2011”, a realizovana je i posjeta Banci Češke i tom prilikom su razmijenjena iskustva o evropskim integracijama i korišćenju eura u Crnoj Gori.